

NITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

Megjelenik vasárnaponként. Előfizetési ára egész évre 40 Ks, félévre 20 Ks Külföldre 60 Ks. évenként.	Alapította: Dr. TÓTH JÁNOS. 1935-ig szerkesztette: Dr. FRANCISY LAJOS.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nitra, Plarista-utca 22. szám, földszint. Hivatalos órák: hétköznap reggeltől estig.
Negyvenkilencedik évfolyam	33. szám	Nitra, 1941. augusztus 24.

Pereg a film:

a világ legnagyobb drámai filmje, melynek forgatókönyvébe most írják bele haditudósítónk — vérbe, keserű epébe vagy saját könnyeikbe mártott tollal — szenzációs megjegyzéseiket. Ime egy pár kivonatolt részletjelentés a haditudósítók riportjaiból.

1) A szovjet serdülő fiatalságának erkölcsienlensége arcpírulás nélkül szinte leírhatatlan. Csak két esetet említtek meg a sok közül. Történt ez a Staro-Serbinovskói állomáson. Néhány kommunista iskolásleány találkoztak az utcán egy, a kommunista fiatalság szervezetébe be nem íratkozott leánnyal. Egyszerűen elfogták, becipelték az iskolába, lefektették a padlóra, lefogták kezelt-lábait, előhívták a fiúkat, akik aztán sorra erőszakot követtek el a szerencsétlen serdülő leánykán. — Ugyanabban a városban 14—15 éves iskolásfiúk a tanítás alatti megtámadták idősebb tanítónőjüket és erőszakot követtek el rajta. (S. V. 15. VII. 1941). Ezt a szomorú tényt ama volt kommunistapárti szülők figyelmébe ajánlom, akik még nem állatiasodtak el teljesen bolsevik módra, akiknek valami közük mégis csak van a Jóistenhez!

2) F. K. hadnagy hadnaplójából. (S. V. 15. VII. 41.) „Drohobycz és Sambor városokban hihetetlen kínzások és csonkítások után 3000 ukrainai polgárt végeztettek ki a bolsevik politikai biztosok. A hullák itt fekszenek előlünk össze vissza hajlgálva a fémlemben, kiszárt szemekkel, levágott nyelvekkel. Vajjon nem így nézett volna ki a nitrai temető is, ha teljesülésbe ment volna közöttünk élő ellenségeink titkos vágyakozása? ...

3) Egy tartalékos hadnagy (tanító) tanfelügyelőjének a következőket írja a Slov. Pravdában f. évi júl. hó 23-án: „Szovjet-országszerte természetesen nincs Isten s így a házasság sem szentség. 5—10 rubelért annyiszor válhatnak el hivatalosan a házastársak, ahányszor akarnak. Hogy mi lesz a gyermekekkel, az nem fontos, mert a szülői szeretet—gondoskodás—nevelés itt a gyermekmenhelyek személyzetére van bízva.“ De hogyan?

4) Úgy, hogy: például a DNB aug. 3-án keltezett berlini jelentése szerint a bolsevik fronthoz közel fekvő gyermekmenhelyről egyszerűen megszökött az ápoló személyzet, 200 egy és négy év közötti gyermekei élen-szomjan saját sorsára hagyva.

Egy másik gyermekmenhelyet pedig a bolsevik kozák hordák egyszerűen felgyújtottak. Ime, ez a sekak által vágyva várt bolsevik paradicsom! Vajjon nem jobb-e ennél a „paradicsomi“ rendszernél a mi Irgalmas nővéreink szeretetre és erkölcsösségre való nevelése és karitatív intézményeink a keldulással határos erőfeszítése, csak hogy enyhítsék a nyomort? ...

5) Az Osservatore Romano vatikáni hivatalos lap jelentése szerint a bolsevik uralom 25 évi mérlege: 32 millió meggyilkolt ember. Ez az irfózatot szám a legújabb német—szovjet hadjárat óta napról-napra emelkedőben van. De meddig? Nem sokáig!

6) Jensen skandináviai haditudósító f. é. aug. hó 12-én a Völkischer Beobachterben ezeket írja Szmelenszkről: „Huszonnégy év óta nem volt Istentisztelet, de a gyilkos és bűnöző bolsevik hordák elhakarodása után úgy a városból, mint a környékbeli falvakból — hivallanul, szinte belső sugallatra — a templom felé igyekezett mindenki. A pap ennyi hívőt még sohase látott együtt. Az Istentisztelet kezdetén fásult arccal, üres (kirabol) lélekkel nézdegéltek az öregek, fiatalok egyaránt, de amikor Sergej Ivanovics pópának átadott egy német katona a padláson felült Madonna képet, kész lett az oltár és feleskült a hívők zekégása. A pápa megáldotta keresztjével a képet, majd avval a hívők seregét“. Így tért vissza Krisztus Szmelenszkbe és így fog visszatérni Szt. Pétervárra—Moszkvába és mindenhova. Ilyen lesz a bolsevikellenes keresztshadjárat vége, mert maga az Úr Isten is így akarja! (D)

Hírek a nitrai Tatra-Bank köréből. A nitrai Tatra-Bank, mely átvette az ugyancsak nitrai Általános Bank egész ügy-és üzletkörét, miáltal városunk legnagyobb pénzügyintézetévé fejlődött, a következő tisztviselőket ruházta fel rendelkezési (disponens) joggal: Gocsar Gyulát, Bilskyt és Blanárt. Mindhárom régi, bevált tisztviselő és megbízásuknak csak örülni lehet.

Rosinsky vári karnagy kitüntése. Az elmúlt hét folyamán városunkban tartózkodott Ferdinand volt bolgár cár, aki résztvevett a szentmisén is, melyet a katedrálisban mutattak be. A vári énekhar Rosinsky szentmiséjét adta elő olyan tökélyvel, kidomborítva a szerzeményben levő zeneti szépségeket, hogy a mise végén az ősz uralkodó teljes meglepedését fejezte ki a szerzőnek és kitüntetésben részesítette.

Nitrai képek.

Egy megszívlelendő rendelet.

Általános szokássá fajult, hogy különösen a nyári hónapokban bizonyos fiatal emberek, ismeretlen korú férfiak hónapokig kapnak valamilyen hangszert leggyakrabban harmonikát, oldalukra farsolyt akasztanak, fejükre Mici sípkát húznak, kerékpárt keritenek és nekivágnak a nagyvilágnak: szórakozást, könnyű megélhetést keresni. Ezeket csehszlovák nyelven trampistáknak nevezik. Azelőtt ismeretlen fogalom volt a „trampolás“, a szabadságot mindenki ott hon, vagy rokonai körében töltötte, nem vette igénybe mások támogatását.

Mondom, ezek a kirándulók a mások bőrén akarnak éjszködni. Fogyatékos ruházatukban felkeresik a nyaraló-, kirándulóhelyeket, dallal, harmonika-szóval szórakoztatják az egybegyűlteket, betolakszanak oda, ahol jó vendégelésre van kilátás és közben pénzádományokat gyűjtenek. Mind szegény „főiskolásnak“ mutatkozik be, a főiskolai végzettségét valamilyen fegyházban szerezték. Igazán nem esztétikai látvány az, mikor ezek az ingujjra velkőzők, szőrös-lábú „trampisták“ letelepednek valamilyen meghitt társaságba és harmonikájuk szavával igyekeznek a koronákat kiszedegetni a jelenlévők zsebéből.

A trampisták életének derűs egére sötét felhő futott. Hasáítk nitrai zsupán megtiltotta ezeknek a kétes erkölcsű trampistáknak a kirándulóhelyeken való tartózkodást. Ezt az erkölcsi felfogáson és helyes érteken álló rendeletet csak helyeselni lehet.

Kártya-orgiák

folytak a város egyes helyein, annak ellenére, hogy a házard-játék szigorúan tilos és a záróra-rendelet tiltja a hajnalig tartó dobézőlást. Olyan személyek ülnek a kártyasztal körül (tisztelt a kivételnek) és könnyelműen dobálják a pénzt, akik azelőtt azt sem tudták, hogy holnap mit fognak enni. Új idők, új meggazdagodottak. És azok, akik még nem is olyan régen kigyót békát kiáltottak azokra, akik pezsgőt ittak, súlyos kártya-csatákat vívtak, most maguk is ugyanazon hibákba estek. A rendeleteket, törvényeket nem tisztelik, pedig nekik elsősorban kellene jó példát mutatniuk. De míg a régi világ trgyeltjelnek valahogyan jobban állt kezükben a kártya, addig a mi fiatal potentátjaink groteszk képet nyújtanak a kártyasztal mellett.

Nitrianska ľudová banka
(Nitrai Népbank)

zálogkölcsönosztálya előnyös kölcsönöket folyósít arany, ezüst ékszerekre és drágakövekre a legkisebb összegektől a legnagyobb összegekig. A bankoszlály vállal átutalásokat és külföldi kifizetéseket nagyon jutányosan és rendkívül gyors lebonyolítás mellett folyósít bekebelezésre, személyi hitelű kölcsönöket stb.

Rövid-nadrágos tisztviselők a hivatalokban.

Olvastam, hogy Svájcban, meg több államban megtiltották, hogy az állami, városi tisztviselők rövid nadrágban járjanak a hivatalokba. Az indokolás szerinti ez a máskülömben praktikus öltözék komolytalan egy állami tisztviselőhöz és ahhoz az álláshoz, melyet betölt. Hát nem groteszk látvány az, mikor a bíró rövid nadrágban talán évekre szóló büntetést szab ki a vádlott fejére?

Milyen üdvös volna, ha nálunk is bevezetnék a fentebbi előírást, hogy állami tisztviselőnek csak rövid, hosszú nadrágos ruhában szabad hivatalát végeznie. Nálunk még az is előfordul, hogy a tisztviselő vadászfegyverrel lép hivatalába, melyet a falhoz támaszt, mert délután elmegy szalonkázni. A lövtény-övel pedig egyszerűen a derekán hagyja és így fogadja a feleket.

Tisztviselőinknek nagy százaléka nagyobb megbecsülésnek örvendene, ha tisztviselőnek megfelelően öltözködnék és úgy viselkednék, ahogy ezt társadalmi állása megkívánja.

A mi megbízhatóságunk!

Jól ismerem az előttem haladót: jugoszláv telepes és Nitra környékén van maradvékirtoka. Szörnyű nagy ember, ha belép a vendéglőbe, hangjával tele van a helyiség. Gyakran szokott másoknak fizetni és ennek következtében sok a barátja. Azt hiszem, van közöttük látszólagos barát is.

Ez az ember megkülönböztetett, de meg nem érdemelt tiszteletben és elbánásban részesül bizonyos hivatalos körök részéről. Ennek tudatában úgy viselkedik, mint egy vérbíró, aki csak halálos ítéleteket hoz. Legújabb mániája, hogy mindenki iránt érdeklődik és megkérdi az uszályát hordó elősdiektől:

— Megbízható-e ez az ember?

A megbízhatóság az állam szempontjából értendő. Ezt a kérdést mindig akkor veti fel, mikor egy ós lakos halad el mellette, vagy lép a helyiségbe.

Ezt a kérdést olyan ember veti fel, aki-ről azt sem tudjuk, hol ringott bölcsője, mivel foglalkozott azelőtt, milyen bűnök nyomják a lelkét. Minden öspolgár szálka a szemében, aki itt él közöttünk, akinek ősapja is ezeket a rögzöket taposta. Nagyon szomorú, hogy bizonyos körök előtt mindig megbízhatóbbnak bizonyult és bizonyul az ide bevándorolt, hazátlan idegen, mint az, akinek élete nyitott könyv, akinek cselekedeteit a főrvény, államtisztviselő szabályozza.

Itt volna az ideje, hogy az idegeneket oda transzporálnák, ahová valók, mert ezeknek tulajdonítható, hogy az itt élő nemzetiségek között súrlódások észlelhetők.

Orvosi hír. Dr. Frastacký István nitrai kórházi főorvos augusztus 31-ig szabadságon van.

Veszélyben a szőlőtermés. Nitra vidékén és általában a Zobor hegyen általános a panasz, hogy a szőlő, mely az év közepén jó termést ígért, különféle betegségek, különösen a peronoszpora és rothadás következtében tragikus visszaesést mutat.

Levágta az ujjait. Mikalík Mihály 31 éves könyvki lakos gyalugépen dolgozott. Munka közben megcsúszott, még pedig oly szerencsétlenül, hogy a gép elvágta jobb kezének ujjait.

MITTUCH JÓZSEF:

A végzet.

Sanyikám, drágá! Amidőn megkaptad ezen soraimat, tudd, hogy ezek az utolsó, melyeket hozzád intéztem, mert nem vagyok többé az élők sorában. Hallom a közvetlen közelemben lopakodó halál léptét, érzem dermesztő fagyos lehelletét. Kérlek, feledd el! Én szerettelek olyan határtalan szeretettel, amilyennel emberl szív szeretni képes! Sajnos, nem lehettem a tied itt ez életben, mert a kegyetlen sors nem engedte, hogy kövessék egészen az oltárig. A természet érezte velem rémes mostoha-ságát, belém oltotta nagyanyám, édes szülém irgalmatlan nyavalyáját, mely teljesen fiatal korukban szőlőtáta el őket az élet porondjáról. Most én teszem az utolsó lépéseket, hogy szintén búcsút mondjak, Ily fiatalon, az árnyékvilágnak. Remélem, meg fogod érteni eddigi litokzatos mentegelő-zésemet. Hidd meg Sanyikám édes, szívem majd összeroppant majd megszakadt akkor, amidőn be- és kifelé törő könnyzáró közöli megírtam a rémes sullyal lelkemre nehezedő elhatározást, hogy nem lehetek a tied!

Isten akarta így! Gondold meg kérlek, milyen éleled lett volna velem, aki születésemről fogva a szörnyű nyavalyától voltam terhelve s te kegyetlen lettél volna nézni napról-napra, percről pillanatra lassú, siralmas haldoklásomat! Bocsásd meg, hogy szívtéptő elhatározásommal elkésze-riteltem, megmérgeztem talán egész földi életedet, de most remélem megérsz!

Ezerszer köszöntlek még utóljára s biztosítalak, hogy kedves emlékedet magammal viszem a sejtelmes túlvilágra, ahol az örök szeretet honol!

Utolsó lehelletemig híven szerető hűséges Elvirád!

Csóka Sándor a végzetes nap reggelén ott találta a gyászos, fájdalmas hírt hozó levelet, iróasztalán.

Nagyon hosszan betűzgette a kusza írást, mely lelke összeomlását megindította. Igaz, hogy ketten között a szíveket marcangoló távolodás már régebben megindult, de háborgó lelke úgy remélte, hogy a rájuk kényszerített szakadás idők folytán megnyihül s a felburjánzott bajok elmúltával mégis csak egybekerülnek s kölcsönös boldogsággal végig fognak bandukolhatni a földi lét tekervényes ösvényén.

Még mindig tartotta remegő kezében a holtak utolsó üdvözlését hozó levelet. Hihetetlennek látszott előtte, hogy Elvira, az aranyos szép teremtes, kit oly kimondhatatlanul szeretői meghalt.

Elgondolkozott. A nemrég mult tüneményes, csillogó szálakkal átszőtt emlékek, megelevenedtek izzó agyában. Mint a gyorsan pergő film képei úgy domborodtak lelki szeméi elé az eltöltött boldog napok hangulatos emlékei, melyeknek központja a drága elkölözött volt.

Gyermekkori játszótársak voltak. A pár évnyi korszakot kiegészítette a lelkükben kiserkedt vonzalom. Együtt töltötték a napok javarészét. Hol a fénylő fővényszemecskébe rajzolgatták csapongó képzeletük soha nem látott alakjait, hol kint a virághimes réteken kergelték a zománcos szárnyú, tarkaszínű lepkehadat.

A megszokottságot nem zavarta semmiféle egyenetlenség, félreértés, duzzogás.

Az idők haladtával a két ifjú szívét behálózta észrevétlenül a különös érzések lebilincselő szárai, melyeket még lekötöttebbé tett azon siralmas esemény, hogy Elvirát serdülő korában árván hagyta tüdővésztl agyonesigázott édes anyja.

Szívük megalapozott, mély vonzalmát nem volt képes csak egy szemérműre is csökkenteni az, hogy Sanyinak távoznia kellett a távoli nagyvárosokba tanulmányai végzése céljából.

Mint kenyérkereső biztosítani akarta Elvira jövőjét, aki közben végtelen odaadással szorgoskodott a háziartás terén, hogy elhagyatottan itt maradjt atyjának kellemes otthon szerezzen.

Várva-várta a lassan cammogó szünnapokat, melyeket Sanyi szülei házában, kint a falun töltött ilyenkor lelkük szunynyadó érzelmei újra felviharoztak. Az időközben összehalmozott és feszültségig letompított érzelmei árja ki kirozott medréből s megeredt a tartalékba összegyűlt beszéd zajlása.

Ennek természetes folyamánya volt, hogy utolsó együttlétük napján Sanyi megkérte Elvirát, értesítse édesapját, hogy vasárnap beállít hozzájuk s megkéri Elvira kezét. Tanulmányait rövidesen befejezi, gondtalanul egybekelhetnek.

Elvirát a kijelentés végtelen öröme hangozta. Álmai a megvalósulás útjára terelődtek. Sanyi életbevágó elhatározását közkölte apjával, aki régen tudta, hogy a fiatalok milyen szeretettel vonzódnak egymáshoz.

Ezen mély vonzalom végtelen sok gondot s lelki nyugtalanságot okozott neki. Tudta, hogy Elvira is a vész áldozata lesz. Épp úgy, mint anyja, nagyanyja ő is fiatal korában el fog pusztulni. Azok az órcáin állandóan kivirult lázrózsák s a folytonos köhécselések elárulták a baj beálltát.

Azért Elvira e tudattól agyonsújtott atyja meghökkenést a vasárnapra tervezett látogatástól. Hosszas hallgatás után, miközben teljes erővel dúlt lelkében a tomboló vihar, kérte Elvirát, írja meg Sanyinak, álljon el egyelőre tervétől, amennyiben még nagyon fiatal ahhoz, hogy férjhez menjen.

Elvira télova léptekkel indult szobája felé. Könnözön nedvesítette halvány ábrázatát. A rákövetkező éjszakát Elvira is, atyja is nyugtalanul, álmatlanul töltötte.

Reggel hosszas készülődés után tudta anyjára összeszedni szétbolygatott idegeit, hogy megírhatta atyja letipró ítéletét, mely oly irgalmatlanul cafatokba tépte összes rózsás álmait.

Sanyi erre nem volt elkészülve. Lelke majd összeroppant. Csak most látta, mennyire szereti a szívéhez oly szorosán nőlt Elvirát. Felzaklatott kedélyállapota megérett benne a fájdalmas elhatározást, hogy itt hagyja összeomlott álmai helyét s neki vág a nagyvilágnak, tanulásba öni további életét.

Vérző lelke sajtó szavakkal adta tudtára Elvirának búcsusoraiban a rémes szakadást, melyet esetleg helyrehozhat még idővel egy kedvező fordulat, vagy a rohanó idők sodra.

Elvira lelkében hordta a bánat özönét, mely a legmagasabb fokra hágotott akkor, midőn atyja sok-sok kérés után bevalloita végre az indítóokot, mely arra bírta, hogy a fiatalok egybekelését a lehetőleg legmesszebb időkre elodázza. Az iszonyú nyavalyát, a magasfokú tüdővésztl ki tudja meddig fogja bírhatni?

Napról napra gyöngült, erőllenedett. Maga

is látta, hogy az anyjától örökölt kór milyen lassú biztonsággal örli fel fiatal életét, erejét s minden életkedvét.

Önmaga kívánczolt a kórházba, ahol az angyallelkű nővérek szóval, tettel, igaz rokonérző szívvel kedvesekké tudták varázsolni egyébként nagyon szürke napjait.

Egy napon kért a körülötte sürgő kedves nővértől egy levélpapírt, amelyre azután megírta a búcsú- s igazoló sorokat. Ráírta Sanyt címét s kérte a nővért, adja fel a postára már csak halála után.

Két napra rá meghalt. Szülőhelyén a kakukfüves fennsíkra temették.

Sanyt a levél átolvasása után rövidesen odajött a sírhalomhoz. Hosszan zokogott megfört lelke az oly korán elpusztult leány hantja felett. A magával hozott rózsaszál volt szive utolsó üdvözlésének tolmácsa.

A keserves végzet kegyetlenül lehengerelte mindkettőjüknek jövőbe vetett összes reményeit, csak a letarolt remény foszlányai lobognak fei néhanapján Elvira hideg fejében.

Nők a mérlegen.

A patikusok és a drogisták kezdtek. Beállították helyiségükbe egy mérleget: megmutatta, mennyit nyom az, aki kíváncsi súlyára. Ezeket a mérleget sokan keresik fel, a patikus meg a drogista szívesen enged meg, hogy a súlyukat állandóan mérő hölgyek a mérlegre ráálljanak — ha akár mennyi dolog is van. Bizony, túlnyomó a hölgy, lány, asszony, fiatal, idősebb (öreg ninesen), kít végtelen izgat az a rendkívül probléma, mennyit nyom.

Világosabban fejezem ki magam: nem, mennyit nyom általában, hanem mennyit nyom — tegnap óta. Esetleg ma délelőtt óta. Kivételes esetben: mennyit nyom egy óra óta. A férfiak a meguk együgyű fejével ezt képtelenek megérteni. Ők a háborúról beszélnek. Mit tudják a férfiak, mekkora óriási jelentősége van annak, hogy ő nagysága két hét óta tíz dekát hízoit!

Hisz ez rettenetes!

Mi lesz az ő modern alakjával, melyet mindenki oly őszinte lelkesedéssel dícsér!

Ha ez így megy tovább, ismét el fog hízni, mint tavaly!

Micsoda rettenetes hónapok voltak, míg sikerült egy félkilót lefogyni!

De sikerült!

Etfeledte már a szenvedést, a magakínzást, hogy nem ivott vizet, mikor szomjas volt, nem evett kenyeret, léstát és még cukrászsüteményhez sem volt szabad nyúlta. És most újra kezdje?

Nem, ezt a férfiak fel nem foghatják.

E körül a tíz deka körül forog most a föld. Ez a tíz deka lef most ő nagysága gondolatkörének középpontja.

Se nappala, se éjjele azóta, hogy a gonosz mérieg ezt a fontos világszenzációt (mi hozzá a Churchill Roosevelt találkozó) ezt a korszakos eseményt (mit jelent mellette a német csapatok előnyomulása Oroszországban?) elárulta.

Ő nagysága nem mulasztja el, hogy akárhányszor a patika mellett elmegy, meg ne kérdezze a mérleget:

Mérlegecském, mérlegecském

Ki a legszebb a világon?

Mire a mérleg azt feleli:

Te vagy a legszebb a világon,

De mégis híztál tíz dekát!

Ez ugyan nem rímel, de igaz. Ezt az igazságot hallani fáj!

Mindennap hallani. Mert mindennap, esetleg naponta többször is, más és más helyiségben, konzultálja mérlegét. Minden órában akarja hallani a szörnyű igazságot, hogy tíz dekát hízoit.

Am ki tudja elképzelni azt a verőfényes örömet, azt a diadalmas mámor, melyet ez a mérleg képes sugározni, mikor — újabb éhségkúra után — a mérleg nyelve végre nem sikklik tovább a végzetes, gyűlölt számon, hanem megáll fölötte... mikor a tíz deka plusz ellúnt, mintha csak lenesték volna.

Ennél nincs tisztább gyönyörűség. Talán... de csak talán... és remegve, ehhez lehet hasonlítani azt az örömet, mely elfegná a világot, ha egyszerre megtudná, hogy... vége a háborúnak... hogy megindul megint a boldog béke arany folyama... nem... mégsem merem megkockáztatni ezt a vak merő hasonlatot... a nők ujjongása a mérlegen, mely hirdeli, hogy testsúlyuk a régi, hogy tíz dekát lefogytak, sokkal, sokkal nagyobb!

Hírek

Aujeszky Gyula nitrai malomtulajdonos 50 éves.

Akik elolvassák a fentebbi címet, bizonyára kételkedve megcsóválják a fejüket: ez lehetetlenség! Arcáról üdeség, a kiegyensúlyozott lélek tiszta kifejezése tükröződik vissza. Kedélye vidám, fizikumja pedig elpusztíthatatlan. Aki nem ismeri, negyven évesnek gondolná.

Mindenki ünnepelhet félszázados születésnapot, de nem mindenkiét ünneplik. Aujeszky Gyula jubileuma nemcsak az ő ünnepe, hanem ünnepe mindazoknak, akik őt szeretve tisztelik, akik értékelni tudják az emberbaráti jó szívet, az áldozatos segítségét. Az Aujeszky-családban tradíció a jó szív és a megszorultak iránt érzett szeretet. Házának ajtaja mindig nyitva áll a szegények előtt, akik nemcsak megvendéglésben, hanem szeretetben is részesülnek.

Az Aujeszky-család, élén a most jubileumot ünneplő Aujeszky Gyulával, dícséretes módon kivészi részét az egyházi téren gyakorolt jótékonyágból is. Nines az a karitatív gyűjtés, melynek élén nem haladna Aujeszky Gyula. Lapjaink gyakran szokták hozni azok neveit, akik a szegények javára adakoznak. Ebből a névsorból sohasem hiányzik a jubiléus neve.

A véletlen különös játéka, hogy ugyanaznap ünnepelte 70 éves születésnapját özv. Aujeszky Józsefné, pogrányi malomtulajdonos, a jubiléus édesanyja.

A kettős jubileumot, mint egyedülálló alkalmat, arra használjuk fel, hogy a nagy nyilvánosság előtt kifejezzük szerencsekívánságainkat, hozzácsatolva azokhoz a kérésekhez, melyek a szegények ajkáról szállnak a magasságok felé:

— Adj Urunk nekik tartós egészséget, boldogságot, életüket besugárzó derűt, hogy még sok sok éven át közöttünk lehessenek és bő kézzel osztogathassák szegényeinknek szeretetadományait. Isten éltesse őket.

Hatóságilag engedélyezett ingatlanforgalmi iroda Nitra, András domb 4. Közvetítő ingatlanok adásvételét. Tulajdonos Pulcz Jenő.

Vasárnapi levél

Ezek is magyarok?

Több, mint két évtized óta kisebbségi sorsban élünk. De ez nem jelenti azt, hogy mindent lekrítizáljunk, ócsároljunk, még azt is, ami jó, csak hogy ezáltal hangot adjunk kisebbségi elégedetlenségünknek. Sokan csodálkoznak bátor hangunk, szokimondásunk felett, amelyet mindig a megértés és a közös jobb sors kiépítésének szükségessége irányít, de sohasem feledkezünk meg az illemosságról és a megengedett keretéről, melyeknek tiszteletben tartása nélkül hangunk útszéll hangoskodássá fajulna.

Végezzük nehéz újságról hívatásunkat. Ha visszaéléseket észlelünk, akár az egyik, akár a másik oldalon, felemeljük tiltakozó szavunkat. Talán eredményeket is elérünk, de mi ezekért sohasem vártunk és várunk vállveregetést. De azért ember az ember, hogy a néhanapján elhangzott elismerést büszkén, a jó munkát végzett boldogító tudattal elkönyvelje.

Az itt élő magyarok egyik sajtóságios fajtáját mutatom be.

Megyek az uccán, velem szemben egyik ismerősöm jön. Megáll, körülnéz, majd egy kapu-aj felé invitál. Melegen megrázza kezemet.

— Igazán gratulálok Szép, erőteljes szellemű dolgokat lehet olvasni az újságban, de több merészséget kérünk.

Dadogva hivatkozom a cenzúrára, meg arra, hogy nekünk nem lehet célunk az ellentétek kirobantása, nekünk a testvért jóviszonyt ápolnunk melengetnünk kell, mint teszi azt a kertész a zsenge virágokkal.

Nem érli meg magyarázataimat, folyton csak a magát fújja és szinte kellemetlen már a refrén:

— Több gerincességet...

Ezt egy olyan „magyar” mondja, aki azért nem járta a magyar lapot, mert az kellemetlen neki... a szomszédok ne tudják, hogy magyar lapot járta. Nem függ az államtól, olyan szabad, mint a madár. Igen tekintélyes vagyon felett rendelkezik. De ennek jövedelmét önzön maga emészti fel, sohasem ad jótékony magyar célokra, mindenből óvatosan kivonja magát. A magyar sajtóra nem áldoz, a kávéházakban olvassa el az újságokat, esetleg a szegény-sorsú szomszédjától kéri kölcsön. A nyilvánosság előtt letagadja magyarságát, a kapualjából figyeli az eseményeket. Ha biztos légkör érez maga körül, akkor hangoskodik. Ócsárol minden magyar kezdeményezést és munkát. Nagyobb eredmények után vágyik és ostorozza a magyar kisebbség léhaságát. De hagyja, hogy az épülő házhoz a téglákat az agyongyötört, nincstelen magyarok hordják. Ő csak akkor jelentkezik, mikor áldomást lehet inni.

Olyanok, mint a napraforgó. Folyton forgatják fejüket. Hol ide, hol oda, ahonnan az érvényesülés napja süt. Várják bizonyos dátumok beteljesedését, de ők a siker érdekében semmit sem tesznek, a parázsból igyekeznek a sült gesztenyét kikaparni. Jóformán ki sem mozdulnak kényelmes oltthonukból, nehogy megcsapja őket a nehéz küzdelmek szele. De titokban igényt tartanak holmi főispáni állásokra, lelki szemekkel kényelmes stallumok bőrfoteljeiben látják magukat.

Ezek azok a magyarok, akikért csak szegyenkeznünk lehet.

Ilyenkor gondolatban odaszállunk azokhoz az izig-vérig való magyarokhoz, akik annak idején lemondva a biztos jövedelmű állásokról, megtagadva az államesküt, inkább a nélkülözésektől terhes kisebbségi sorsot választották. Azoké minden elismerésünk, akik a magyar jövő érdekében a tollat felcseserítették a házmesteri lapáttal, azoké, akik otthagya hivatalukat, ma mint pénzbeszedők, alantos alkalmazottak keresik kenyerüket. Igen, ti reátok büszke az egész magyar etnikum, akik szájátoktól megvonva a kiadósabb falatokat, odaadjátok rosszabb sorsban lévő magyar testvéreiteknek. Ti reátok, akik minden magyar megmozdulásból kiviszitek a részleteket, az utolsó filléreiteket áldozátok a magyar célkitűzések érdekében.

Büszkék vagyunk reátok, mert ti vagytok az az alap, az a légle, melyre minden időben építeni lehet, akár szivárványos az ég, akár a reménytelenség felhői úsznak rajta...

Risnyovszky Endre.

Boldog Szűz Mária prépostsága Túrócban.

Mikor IV. Béla király a szerencsétlen Mohi-i ütközet után 1241. április 11-ike után kis csapatától kísérvé Lengyelország felé tartott, csak Turul várába jutott el. Itt értesült a liegnitzi csata kimeneteléről, melyet április 9-én vívtak, hogy vejétől, szemérmes Boleszlav kalisi hercegtől, akinél Jolán nevű leánya volt férjénél, sem remélhet segítséget és az olárai hágón át és Hrozinkónál április végén betört Orda, Pejdar kánok tatár hadai már közelednek, akiket Batu a saját ütközet után, már április 16-án a felvidékre parancsolt, Nitra és Pozsonyot át, Frigyes osztrák herceg meghívására Hainburgon és Bécsujhelyen keresztül hozzá menekült megsegítés reményében.

Ezen útján Turul (Visegrád) vára szolgált a menekülő király biztos pihenő helyéül. Innen a szomorú eddigi tapasztalatokon okulva újra szervezte és intézte Trencsén, Nitra és Pozsony védelmét, amelyek azután csakugyan ellen is állottak a tatár horda támadásának több mint egy éven keresztül, egészen annak a kitakarodásig.

Ezen szerencsés menekülés emlékére emelte azután neje, Mária királyné Visegrád sziklavárát a Duna partján és a régi várat férje felosztatta.

De ezen út nem maradt nyomtalanul ezen a vidéken sem, mert a régi turuli egyházat prépostsággá emelte és új turuli egyházat alapított a zniói vár alatt 1252-ben, a mai klástart, amelyek ugyanabban az időben épült fel András (Ivánka fia) comes vezetése alatt. Ezen új turuli egyház a zbori szent Ipoly monostorának itteni birtokaiból lett kihalva.

A trencsényi várat a divék nembeli Szoboszló fiával Bagomérral (Budmir) védte meg és egyébként is derekasan kivették részüket a védelemből, mert Oroszlánkő várát ugyanők védtek. A divék-nem, illetve Bossányiak ezen szolgálataikért cserébe az akkor létesített zólyomi várhoz csatolt túrócmegyeyi birtokaikért (Divék, Rudná, Blatnica, Sárvár stb.) kapták Bossány földjét, mely a nitrai vár tartozéka volt, tehát királyi birtok, ahol már ebben az időben Bossányi-birtok volt, ugyanazon jogokkal, mint amelyekkel a Visegrád várát bírták.

Ezen királyi csere állapította meg a Bossányi családot, mely az árpádházi utolsó királyok uralkodása alatt Barleusban a budai és

Üzletáthelyezés.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy Nitrán, a Hlinka-utcában (volt Bródy-féle régiségkereskedés) lévő

bútorüzletemet

a Kalmár- és Rázus-u. (Jesenský) utcák sarkán lévő volt „Olga“ cipőüzlet helyiségeibe helyeztem át.

A legkényesebb ízlés szerint készült bútorok gazdag és állandó rak-tára. Elsőrendű kivitelezés, az országos hírvű „Tatra“ bútorgyár alkotásai. Ugyanott kerti bútorok, iroda, mozi, színház berendezések, hajlított bútorok kaphatók.

Szíves pártfogást kér
SUMICHRASZT RUDOLF
bútorkereskedő.

esztergomi várak kapitányát, alnádort és a hűtlen Gergely primás érseki javainak kezelőjét és Iroszlóban az 1298–1300. években a pozsonyi vár várnagyát, majd vice Comesét és esztergomi Comest adta, akik az utolsó Árpádok legbátrabb védői voltak a féktelen Csák Máté ellen is.

1598-ban a vágsellyei jezsuita iskola Oláh primás alatt lett a turuli prepositurára áthelyezve.

A jezsuita-rend feloszlata alkalmával, 1780-ban a konvent iratai a besztercebányai püspökség, illetve káptalannak leitek megőrzés végett átadva.

Turuli prépost volt a többi között Pázmány Péter is.

A divék-nembeli Bagomé, illetve neje, ezen prépostságnak ajándékozzák a Bossányi rész-birtokukat Torcha és Horbas nevű szolgálkával együtt, miután előzőleg a IV. Béla által alapított egyházat már gazdagon megajándékozta az ott maradt összes javával. Ő maga, valamint neje szintén ezen egyház kriptájában álmúzzák örök álmukat.

1821. évi július 3-án a Bossányi család eladja a Pesti Tudomány Egyetemnek az ott lévő javait. Ezen időből fennmaradt térkép szerint a prépostság romjai a turuli (Wisegrad) vártól délnyugatra fekvő lejtőn fekszenek.

Ezen kolostor és vár vizét egy földalatti Dobó patak forrás (Rivus subalteranus) szolgáltatja, mely az Ördögárokba folyik.

A turuli várnak ma romjai se láthatók, mert felhasználták őket az ottani építkezésekhez, de régi sáncai megmaradtak, úgyszintén a prépostság romjai is, azonban utóbbinak hajdani káptjai és szántóföldjei helyét magas erdő fedte.

A Németpróna és körülötte levő német községeket: Deutsche, Ruda, Meizel, Próna, Buchfalu, Kuchme a divék nemzetség alapította bányászokból, akiket később a Megyes patak (Belanka) mentére szintén ők telepítettek le, mert erre, mint ős foglalóknak, királytól megerősített joguk volt, amit a későbbi Anjouk is elismertek és megerősítették, 1307 O. L.

Dr. Bossányi Kálmán.

Dr. Faith könyvei közül
még kaphatók: „Nitra Arany Könyve“ és „Nitrai Fejfék“. Mindkét könyv egyszerre megrendelve 30 Ks. Lapunk kiadóhivatalában is megrendelhető.

NITRAMEGYEI SZEMLE

Felelős szerkesztő és lapkiadó:
Risnyovszky János.

Kéziratokat nem adunk vissza!
Nyomja Risnyovszky János könyvnyomdája
(esetlét „Corvin“)
Nitra Plariszká-ut. 22.

Az Egységes Magyar Párt gyásza.

Mint a napilapokból is értesültünk, Virágh László 28 éves fiatalember, az EMP aranyos-maróthi körzetének ifjúkora, hosszú szenvedés után elhunyt. Temetésén résztvevő nemcsak a szülőváros, hanem a messzi környék magyarsága is. Őszinte volt a gyász, mert hisz olyan ember búcsúzott el a világtól, akit megbecsülés, szeretet övezett. Mindenkinek kedvében járni, jól lenni, ahol csak lehetett. Az iránta érzett szeretetet mi sem domborítja ki jobban, mint az a tény, hogy 60 tagból álló cigányzenekar kísérte el utolsó útján. Titokban történt ez a szervezkedés, melyet a szív kezdeményezett, minden anyagi érdek mellőzéseivel. Az országos központ, valamint a nitrai körzet nevében Fasching Henrik főbírók gyönyörű koszorút helyeztet el a koporsón és mondott szép bácsübeszédet.

A brandi (berencsi) templom bővítés előtt áll. Alig tízennégy kilométernyire Nitrától fekszik Brand (Berenes) szintista magyar község. A község közvetlen a határon terül el. A legutóbbi időkben sokat lehet hallani róla. Dícséretes módon kiveszi részét a kulturális munkából Lakói szorgalmasak, a föld rajongói, kik kora reggeltől késő estig szereltekkel dajkálják a földet, ezt a nagy gyermeket, meglepedést szerez, ha kellőleg foglalkoznak vele. A falu lélekszaporulata megkívánja, hogy a templomot bővítsék, mely vasárnaponként nem tud hajlékot adni a hívőknek. Mint értesültünk, a templom bővítési munkálatait már a közeljövőben megkezdik. Ez úton is felkérünk mindenkit, aki szíven viseli a magyar falu vallási életét, adományait küldje el a brandi plebánia címére.

Halálozások. Megkésve kaptuk a hírt, hogy dr. Batáczovics Gyula ny. járási m. kir. tiszti orvos életének 54. évében rövid szenvedés után elhunyt. Vágsellyén temették el.

Megrendülve értesültünk, hogy özvegy Tučný Józsefné, néhai Tučný nitrai építési vállalkozó özvegye egy heti szenvedés után elhunyt. A legjobb, legnemesebb, csak a gyermekeiknek élő anyák egyike szállt vele a sírba. Az elhunytban Tučný Pál betegségélyzői tisztviselő, Tučný István, a nitrai városház technikai osztályának vezetője és Tučný nitrai malomi tisztviselő édesanyjukat gyászolják. A váratlan haláleset nemcsak a családot rázta meg, hanem mindazokat, akik fel tudják mérni egy anya örök időkre szóló eltávozásának nagyságát.